

Byzantská říše

V době, kdy byla **západořímská říše definitivně dobytá (roku 476)**, její dřívější východní části zbývalo ještě téměř tisíc let nezávislé existence (přesně 977 let).

rozdělení Římské říše			rozdělení církve na západní a východní			
330	395	527-565	976-1025	1054	1371	1453
počátek budování Konstantinopole		Justinián I.	nájezdy Peršanů, Slovanů, Avarů a Arabů	Basileos II. "Bulharobijec"	obsazení Turky	konec Byzantské říše

Východořímská říše se také označuje jako říše Byzantská, podle svého hlavního města **Konstantinopole**, které **nechal vybudovat roku 330 císař Konstantin I. na místě bývalé osady Byzantion (Byzanc)**. Konstantinopoli se také říká **Cařihrad**; **Turci** ji po svém obsazení roku **1453 přejmenovali na Istanbul**.

Zpočátku se Byzantská říše rozprostírala **na území Malé Asie a na Balkáně**, později také na území dnešní Itálie, a východní Afriky.

Východořímská říše se ubránila nájezdu Hunů, Slovanů, Germánů i Peršanů (slabší nájezdy). Přežila západořímskou říši především díky **odlišné ekonomice** (výroba nebyla tolik závislá na otrocké práci, pracovali zde také svobodní obchodníci a svobodní řemeslníci, kteří měli o práci zájem). **Zachovala se zde starověká města jako střediska řemesel a obchodu**, vyráběly se šperky, mosazné zboží, drahé látky (luxusní zboží). Východořímská říše byla též **zprostředkovatelem obchodu mezi Evropou a Orientem**.

Stát měl funkční správu (úřednický aparát), daňový systém i armádu. **Úředním jazykem byla řečtina**. Státním náboženstvím bylo **křesťanství**. Císař si podrobil církev, byl **současně panovník (císař) i hlava církve („otec“)** => **caesaropapismus**. **Císař jmenoval svého zástupce pro věci křesťanské - patriarchu**. **Justinián I., vládnoucí v 6. století** (527 - 565) - jeden z nejvýznamnějších panovníků Byzantské říše, usiloval o **obnovu Imperia Romana**. Za jeho vlády byla dobytá severoafrická říše Vandalů, Itálie osvobozena od Ostrogótů, útočil i na Vizigóty v Hispánii a získal území v Mezopotámii. O tom, že císaři záleželo stejnou měrou i na vnitřních poměrech v říši, svědčí **vydání zákoníku Codex Justinianus** (529). Občanům přineslo úlevu zrušení poplatků úřadům (tzv. suffragií). Za jeho vlády byl postaven známý **chrám Hagia Sofia (chrám Boží Moudrosti)** na místě, kde již dříve stával kostel. Chrám byl vysvěcen roku 537 (5 let po začátku stavby).

V 7. století útočí na Byzanc Arabové z jihu, Slované a Bulhaři ze severu a Peršané z východu => Byzanci se nepodařilo udržet dobytá území.

Za vlády Michala III., roku 862, přišli do Konstantinopole poslové knížete Rostislava se žádostí o vyslání misie na Velkou Moravu. Rostislavovi nešlo ani tolik o christianizaci obyvatelstva, které v té době bylo již do značné míry křesťanské, jako spíše **o vymanění se ze závislosti na východofranské říši**. Byzantský císař sice neměl na území Moravy mocenské zájmy, ale nechtěl nechat tuto příležitost nevyužít a tak **poslal na Moravu dva osvědčené misionáře a diplomaty, bratry Konstantina a Methodia (Metoděje), syny vysokého úředníka ze Soluně, kde převládalo slovanské obyvatelstvo. Pro Byzanc misie dopadla neúspěšně.** Metoděj se sice stal představitelem samostatné arcidiácese zřízené na území Velké Moravy, nikoliv však pod byzantskou, nýbrž pod římskou jurisdikcí.

Od 9. století se u císařů Byzantské říše projevují snahy o scelení stávající říše a o expanzi. **Především díky křesťanství si Byzanc získala vliv v Bulharsku, Srbsku a dokonce i v Rusku, jehož carevna Olga se roku 957 nechala v Konstantinopoli pokřtít. Za vlády císaře Basilea II. "Bulharobijce" (976 - 1025) došlo k připojení několika středomořských oblastí, Bulharska i Makedonie.**

Byzantská říše byla po celou dobu raného středověku nejbohatší a kulturně i hospodářsky nejvyspělejší zemí v celé Evropě.

Po roce 1070 však začínají útoky Turků, s čímž souvisí také postupný úpadek Byzantské říše. **Roku 1371 Turci dobyli většinu území říše, kterou v této době tvořil z převážné části jen Cařihrad a jeho okolí. Roku 1453 byl dobyt a vypleněn Cařihrad (chrám Hagia Sofia byl přeměněn na muslimskou mešitu) a tím Byzantská říše definitivně padla. Cařihrad Turci přejmenovali na Istanbul.**

Kultura Byzantské říše

Střediskem vzdělanosti, kultury a umění se stala města **Alexandrie, Cařihrad a Soluň**.

Architektura - napodobovala a doplňovala antiku, stavěly se typické **chrámy s kopulí**

Výzdoba: ikony (závěsné obrazy na dřevěných deskách s náboženskou tematikou), **mozaiky**

Byzantská kultura pronikala také do oblastí spjatých s východním křesťanstvím (Řecko, Velká Morava, Kyjevská Rus, Malá Asie, Bulharsko ...).